

TEMATISKĀ DISKUSIJA REĢIONU
GALVENO BIBLIOTĒKU
SPECIĀLISTIEM:
DIGITALIZĀCIJA BIBLIOTĒKĀS

23.03.2023.
ATSKATS

LITA ZANDBERGA, ANDŽEJS BEĻĒVIČS
12.04.2023.

EIROPAS SKATĪJUMS UZ DIGITALIZĀCIJU

LNB DAD DIREKTORE KARĪNA BANDERE

Eiropas Komisija ieteikums veidot vienotu Eiropas kultūras mantojuma datu telpu.

Digitālās tehnoloģijas ir kļuvušas nozīmīgākas nekā jebkad iepriekš darbā, mācībās, socializācijā, izklaides baudīšanā un piekļuvē plašam pakalpojumu un produktu klāstam no veselības aprūpes līdz kultūras jomai.

Dokuments 32021H1970 ieejams:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32021H1970>

KĀPĒC DIGITALIZĒT

- 01 Tehnoloģijas maina mūsu ikdienu un dzīvi
- 02 Kultūras mantojuma saglabāšana
- 03 Risku mazināšana
- 04 Izmantojamības nodrošināšana globālā līmenī. Bibliotēkas uzdevums ir radīt pieejamus un izmantojamus materiālus.

DIGITALIZĀCIJA

- 01 Kultūras nozarē ir valsts nozīmes datu centrs, kurā droši glabāt digitalizētos materiālus
- 02 Kvalitātes inventarizācija - jāpārbauda, vai mūsdienām atbilstoši formāti un kvalitāte
- 03 Digitalizācija pašu spēkiem vai sadarbojoties ar privātiem dalībniekiem
- 04 Kompetenču, zināšanu papildināšana, lai spētu veikt kvalitatīvu digitalizēšanu. LNB iesaka aktīvi komunicēt, pārņemt labās prakses no citām bibliotēkām

AUTORTIESĪBAS

2019

EK izdevusi autortiesību direktīvu, kas jāievieš katrā valstī

2023

Latvijā tiek grozīts Autortiesību likums. Izskatīti 1. lasījumā Saeimā.

LNB

turpinās skaidrot šos noteikumus

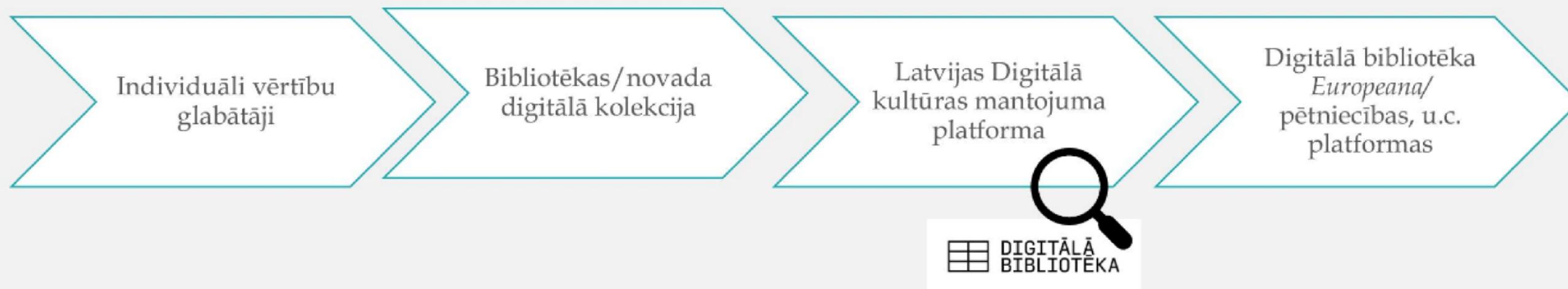
Eiropas Komisijas direktīva paredz:

Skaidru digitalizācijas un izplatīšanas sistēmu, kas attiecas uz kultūras mantojumā iekļautajiem darbiem - tiem, kas vairs nav komercapritē.

"Viss saturs, kas atrodas kultūras mantojuma iestādes krājumā vai arhīvā var tikt brīvi padarīts pieejams, ja tas nav tirdzniecībā vai komercapritē," Karīna Bandere.

Izņēmums kultūras mantojuma iestādēm digitālais saturs pētniecības nolūkiem ar automatizētām metodēm un rīkiem ir nododams pētniekiem - tekstizrace, datizrace.

Vienotās Eiropas kultūras mantojuma datu telpas veidošana

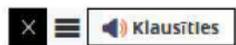
JAUNĀ LATVIJAS DIGITĀLĀ BIBLIOTĒKA: KAD METADATU VEIDOŠANA ATMAKSĀJAS

LNB TEHNOLOĢIJU DEPARTAMENTA
INFORMĀCIJAS SISTĒMU BIZNESA
ANALĪTIĶE JANA ĶIKĀNE

Publiski pieejama digitālā bibliotēka:
<https://digitalabiblioteka.lndb.lv/>

- Viens piekļuves punkts digitāli radītajam un digitalizētajam saturam.
- Teksti, attēli, video, audio, muzeju priekšmeti.
- Dažādas meklēšanas iespējas, objektu atvēršana saistītajās sistēmās, daudzvalodu saskarne, sadaļa "Uzzini" (mācību materiāli, informācija profesionāļiem, atbalsta informācija).
- Reģistrēta lietotāja iespējas: grāmatzīmes, izlases, meklējumu un pirkumu vēsture, digitalizācija pēc pieprasījuma.

Klausīties

KAS MEKLĒ - TAS ATROD

Izvērstā meklēšana

Meklēt

Izvēlies kategoriju

Latvijas kultūras un zinātnes mantojuma [krātuve](#)[Teksti](#) [Attēli](#) [Video](#) [Audio](#) [Priekšmeti](#)

IESAKĀM

INDUSTRIĀLĀ MANTOJUMA
KOLEKCIJA

Rūpniecības vēsture Latvijas teritorijā aizsākās 17.gs. ar manufaktūru un kuģubūves uzplaukumu Kurzemes hercogistē. 19.gs. Rīga jau bija nozīmīgs Austrumeiropas un visas cariskās Krievijas industriālais centrs. Digitālajā kolekcijā apkopota informācija par vairāk nekā 100 Latvijas bijušām un esošām ražotnēm.

DIGITALIZĀCIJAS KVALITĀTE: LABĀ PRAKSE

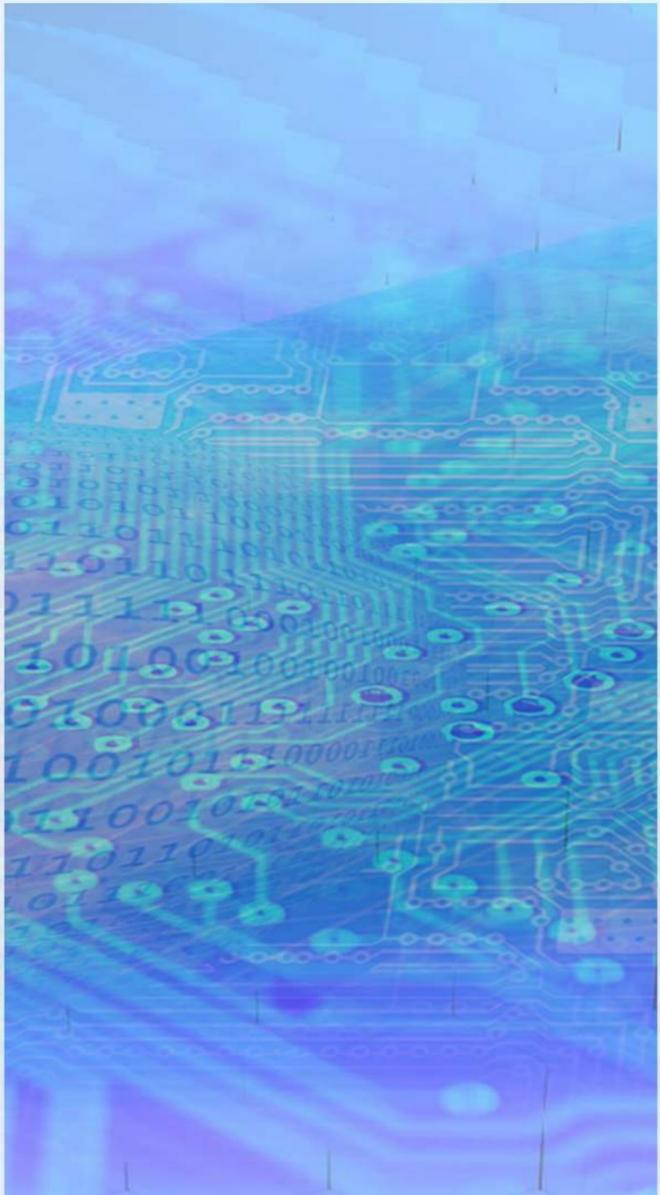
LNB DAD DIGITĀLĀS BIBLIOTĒKAS
VADĪTĀJS ARTŪRS ŽOGLA

Formāts, izšķirtspēja, krāsu skalas ..

Digitalizācijas vadlīnijas nepieciešams ievērot, lai būtu vienoti standarti (kvalitāte), digitalizējot materiālus.

Riski, neievērojot vadlīnijas:

- nekvalitatīvi attēli, graudaini, nesalasāmi
- nepietiekama informācija par objektu
- datu apmaiņa starp iestādēm

**MATERIĀLĀ UN NEMATERIĀLĀ KULTŪRAS
MANTOJUMA DIGITALIZĀCIJAS, DIGITĀLI
RADĪTĀ KULTŪRAS MANTOJUMA VĀKŠANAS
UN ILGLAICĪGĀS SAGLABĀŠANAS DARBU
VADLĪNIJAS**

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

ATKLĀTS KONKURSS "KONSULTANTU ATBALSTS PROJEKTA "KULTŪRAS MANTOJUMA SATURA DIGITALIZĀCIJA
(2.KĀRTA)" REALIZĀCIJĀ", ID. NR. LNB/2016/51

LATVIJAS NACIONĀLĀS BIBLIOTĒKAS EIROPAS REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS FONDA PROJEKTS "KULTŪRAS MANTOJUMA
SATURA DIGITALIZĀCIJA (2.KĀRTA)"

DARBĪBAS PROGRAMMAS "IZAUGSME UN NODARBINĀTĪBA" 2.2.1.SPECIFISKĀ ATBALSTA MĒRĶA "NODROŠINĀT
PUBLISKO DATU ATKALIZMANTOŠANAS PIEAUGUMU UN EFEKTĪVU PUBLISKĀS PĀRVALDES UN PRIVĀTĀ SEKTORA
MIJIEDARBĪBU" 2.2.1.2.PASĀKUMS "KULTŪRAS MANTOJUMA DIGITALIZĀCIJA"

VERSĪJA 2.0

2022. GADA 05. SEPTEMBRIS

DIGITALIZĀCIJAS ROKASGRĀMATAS

Vienotā digitalizācijas rokasgrāmata - "Kultūras mantojuma digitalizācijas vadlīnijas"

Pieejams: <https://dom.lndb.lv/data/obj/1055608.html>

Digitalizācijas rekomendācijas - "Kā uzsākt kultūras mantojuma digitalizāciju?"

Pieejams:

<https://dom.lndb.lv/data/obj/1058033.html>

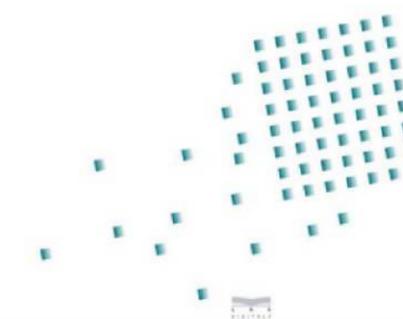
Latvijas Nacionālās bibliotēkas
Digitālās attīstības departaments

Kā uzsākt kultūras mantojuma digitalizāciju?

Rekomendācijas

Rīga, 2022

DIGITALIZĀCIJAS REĢIONU BIBLIOTĒKĀS: IESKATS APTAUJAS REZULTĀTOS UN GADA PĀRSKATOS, SADARBĪBAS PERSPEKTĪVA

LNB DAD DIGITĀLO PAKALPOJUMU
BIBLIOTEKĀRE EVA AUSĒJA

Tika pārskatīti bibliotēku teksta pārskati par 2022. gadu
Tika veikta anketēšana

Aktualitātes teksta pārskatos saistībā ar digitalizāciju

Digitalizācija ir izcelta kā aktualitāte un nepieciešamība

Sadarbība novada līmenī un LNB

Sākta digitālo materiālu apkopošana, sistematizēšana un uzskaitē

Aktualizēts saglabāšanas aspekts

Veidotas jaunas digitālās kolekcijas un elektroniskās mapes

Dalība projektos «Industriālais mantojums» un «Latviešu grāmatai 500»

Novadpētniecības darba plānošanas dokumentu izstrāde, kurā ietverta krājuma digitalizācija

2023.gadā plāno apmācības saistībā ar digitalizāciju

Iezīmējas arī ierakstu (metadatu) kvalitātes aspekts

Anketa: secinājumi

Atsaucība ļoti liela. Paldies!

Gandrīz visās RGB digitalizācija tiek veikta (dažkārt netiek uzskaitīta)

Biežāk digitalizētie materiāli ir attēli, atklātnes, fotogrāfijas un raksti no periodikas

40% RGB ir multifunkcionālās iekārtas, 25% atsevišķs A4 skeneris, 22% fotoaparāts

Digitalizētais saturs lielākoties tiek glabāts BIS Alise, uz serveriem vai datora cietajā diskā

40% RGB laika gaitā bijušas bojāti vai neatgriezeniski zuduši digitālie objekti

47% RGB bijusi nepieciešamība pārskenēt iepriekš digitalizēto materiālu

83% veidot otras kopiju digitālajiem objektiem

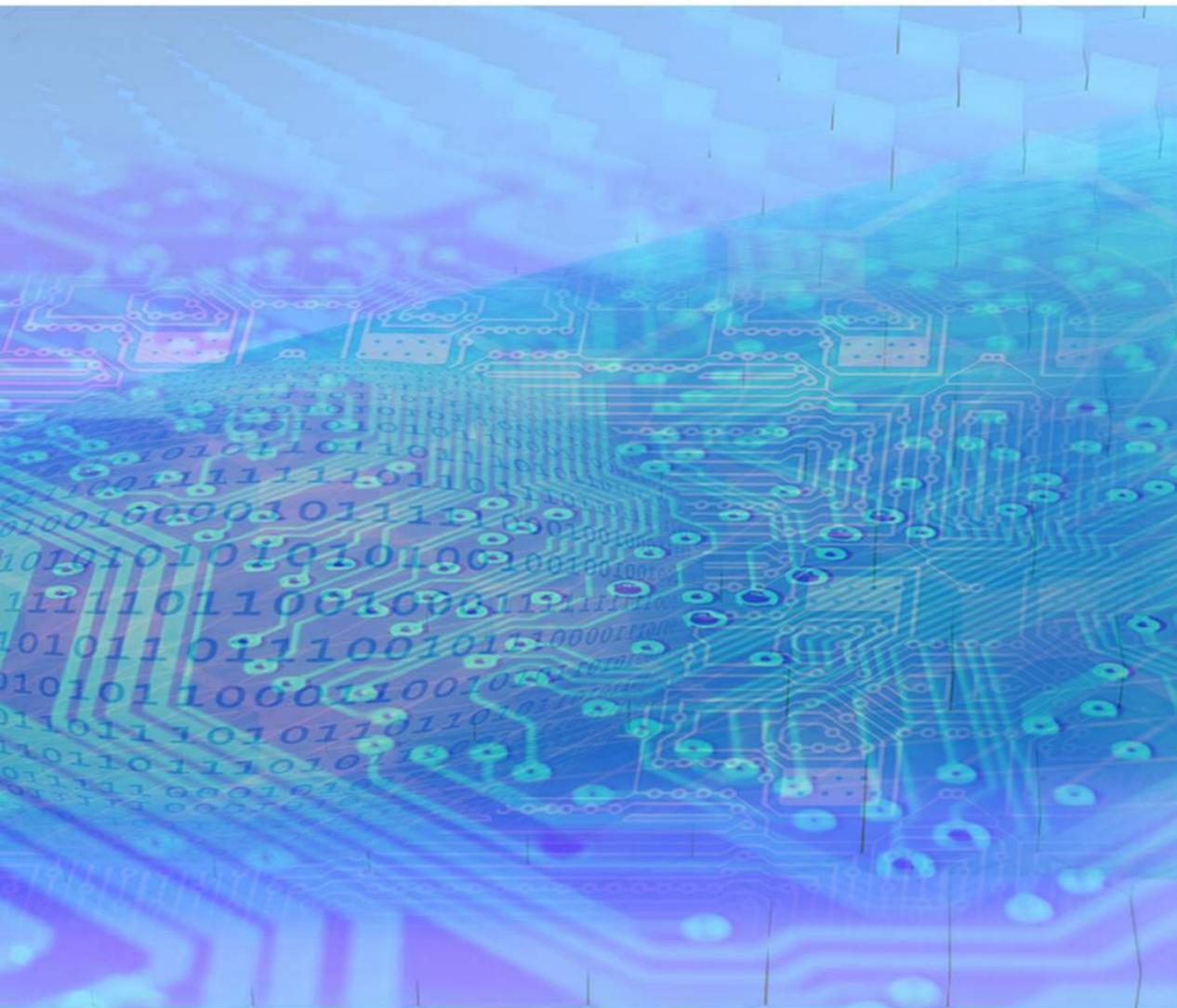
TIF arhīvdatnes veido tikai 7 RGB

4 bibliotēkās digitalizētais saturs tiek glabāts CD, ieteikums izvērtēt iespēju pārnest saturu uz drošāku nesēju

Pēc anketas datiem Digitalbiblioteka.lv savu saturu glabā 4 bibliotēkas (+ZL, IM)

TERMINOLOĢIJA - JAUNS IZAICINĀJUMS

Digitālie resursi tiek nosaukti dažādos terminos, kas var mulsināt lietotāju.

Piemēri:

Virtuālā izstāde

Novadpētniecības izstāde

Digitālā izstāde

Digitālā satura izstādes novadpētniecībā

..

NOVADPĒTNIECĪBAS MATERIĀLU APRAKSTĪŠANA

01 Analītika Alisē

02 Unikālaie materiāli DOM sistēmā

DOM nodrošina ilglaicīgu datu glabāšanu.

Bibliotēkai digitalizējot materiālus un tos ievietojot DOM sistēmā, zūd nepieciešamība glabāt materiālus digitālo datu nesējos, jo digitālie objekti būs pieejami DOM sistēmā.

SADARBĪBAS IESPĒJAS

**Industriālais
mantojums**

DOM

**vēstkopa
utm.lv/SGYN**

**Zudusī
Latvija**

**Metodiskais
atbalsts**

KULDĪGAS BIBLIOTĒKAS PIEREDZES STĀSTS

KULDĪGAS GALVENĀS BIBLIOTĒKAS
VADĪTĀJAS VIETNIECE METODISKAJĀ
DARBĀ

Virtuālo izstāžu veidošana 2020-2022

Uzdevums novada bibliotēkām - veidot virtuālās
izstādes par tēmu

Pirmā gada kļūdas (1)

- Nav norādīti izstādē izmantoto materiālu glabātāji;
- Nav noslēgti līgumi ar autoriem par materiālu publicēšanu un izmantošanu;
- Pie fotogrāfijām nav informācijas par autoru un redzamajām personām;
- Pārāk ātrs video, jo nevar paspēt izlasīt tekstu;
- Lieka informācija – saites video sižetā, kas nedarbojas;
- Pārāk gara izstāde.

Pirmā gada kļūdas (2)

- Pārāk sadzīviska valoda;
- Teksts ar drukas kļūdām;
- Nav norādes par veidotāju;
- Neveiksmīgi izvēlēts laika nogrieznis izstādei – posms pa vidu, bez sākuma un beigām;
- Pārāk daudz teksta vienā kadrā, tādēļ grūti uztverams.

leguvumi

- Apgūtas jaunas zināšanas un prasmes;
- Paaugstinājusies bibliotekāru pašapziņa;
- Katrā bibliotēkā apkopoti lokālās kultūrvides dokumenti vismaz par 3 tēmām;
- Lokālās kultūrvides dokumenti pieejami lasītājiem.

GULBENES BIBLIOTĒKAS PIEREDZE:
IESAISTE DOM UN DATU IZGŪŠANA
NO BIS ALISE

GULBENES NOVADA BIBLIOTĒKAS
BIBLIOTEKĀRE - EKSPERTE SANITA
JURKĀNE

Stāsts par mazajām kabatiņām un lielo tīģera lēcienu

KĀ GULBENES BIBLIOTĒKA NOLĒMA DOTIES PRETĪ IZAICINĀJUMAM?

Novadpētniecības datubāzē atrodama vērtīga informācija, bet tā netiek atrasta caur meklētājprogrammām (Google u.c.)

Gulbenes bibliotēkas lēmums ar 2023. gadu analītiku vadīt Alises Novadpētniecības datubāzē, unikālos materiālus - DOM sistēmā.

Ieguvumi:

Daudz plašāka pieejamība

Daudz drošāka digitālo objektu glabāšana

TURPINĀJUMS

Mācības tiešsaistē par DOM sistēmu

Pagastu bibliotēkas digitalizē materiālus, aizpilda metadatu tabulu, S. Jurkāne ievieto DOM sistēmā

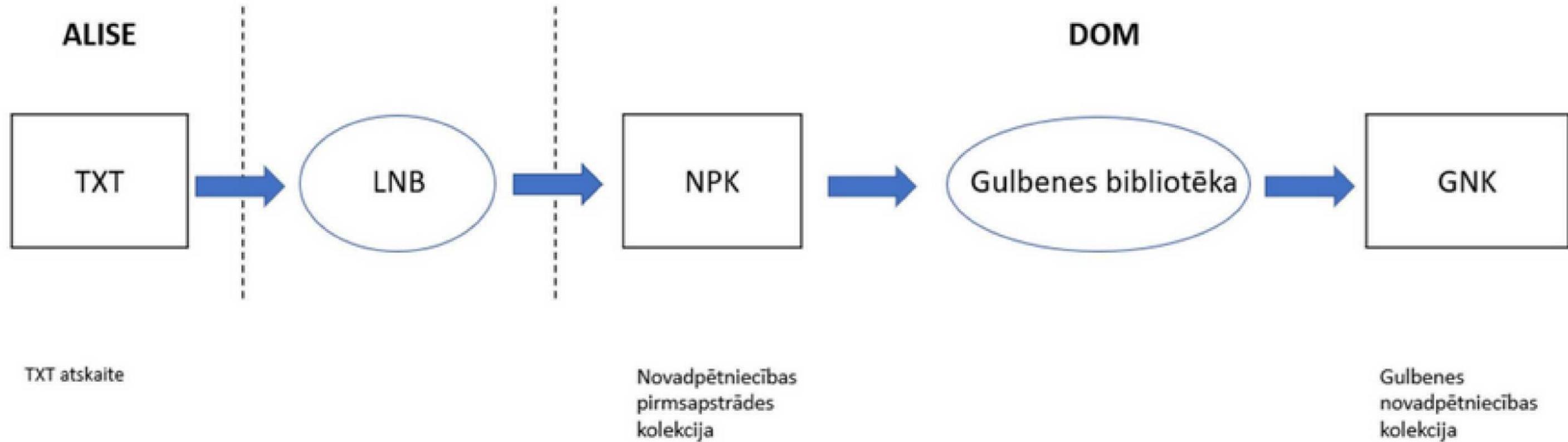
Plānots apmācīt vairākus pagastu bibliotekārus

DO metadatu tabula

Bibliotēkas nosaukums	Izcelsme (kurš atdevis)	Faila nosaukums	Datņu skaits	Tips	Nosaukums	Anotācija	Datējums. Ievērojot pierakstu!	Orģināla radītājs	Priekšmeti	Aizsargāts ar autortiesībām (Jā, Nē)
Druvienas pagasta bibliotēka bibliotēka	Birutas Miklasevičas (Stībeles) privātā kolekcija	Vilis un Dzidra Stībeļi 1957. gads	2	Fotogrāfija	Vilis un Dzidra Stībeļi 1957. gads	Druvēnieši, dvīņi. Fotogrāfijā pilngadību iesvētības.	1957		tradīcijas apģērbs, fotogrāfija, dzimta	Nē
Druvienas pagasta bibliotēka bibliotēka	Birutas Miklasevičas (Stībeles) privātā kolekcija	Dzidra un Augusts Pliķēni kāzu dienā	2	Fotogrāfija	Dzidra un Augusts Pliķēni kāzu dienā	Dzidra Pliķēna (dzim. Pērkone, Drusti) ilggadīgi strādāja par latviešu valodas skolotāju Druvienas pamatskolā. Apvecējās ar druvēnieti Augustu Pliķēnu	[195-]		Fotogrāfijas dzimta, tradīcijas, skolas	Nē
Druvienas pagasta bibliotēka bibliotēka		Slaucēja Milda Vernere	2	Fotogrāfija	Slaucēja Milda Vernere	Ilgadējā kolhoza "Plēsums" slaucēja. Bija ievērojama ar izciliem izslaukumu rādītājiem.	[196-]		kolhozi, fotogrāfijas, lauksaimniecība	Nē
Druvienas pagasta bibliotēka bibliotēka		Traktortehnika 1965. gads	2	Fotogrāfija	Traktortehnika 1965. gads	Kolhoza "Druviens" taktortehnika. Traktorists Jānis Pirogs	1965		Kolhozi, tehnika, lauksaimniecība, fotogrāfijas	nē
Druvienas pagasta bibliotēka bibliotēka		Siena plāvēja	2	Fotogrāfija	Siena plāvēja	Druvēniete (nezināma) siena plaušanas laikā	[196-]		fotogrāfijas tradīcijas, , apģērbs	nē
Druvienas pagasta bibliotēka bibliotēka		Zirga siena grābekļi	2	Fotogrāfija	Zirga siena grābekļi	Kolhoza "Plēsums" laikā siena vākšanas sezonā darbos iesaistīja pamatskolas skolēnus. Tur, kur netika ar tehniku, tur sienu vāca ar zirga grābekļiem. Attēlā brāļi Upīši. Pirmais Dainis un aiz viņa Gunārs.	[198-]		fotogrāfijas, tradīcijas, lauksaimniecība kolhozi	nē
Druvienas pagasta bibliotēka bibliotēka		Kukurūzas lauks	2	Fotogrāfija	Kukurūzas lauks	Kolhoza "Druviens" varenā kukurūzas raža 1954. gadā. Priekšplānā no kreisās Sudule E. (vīrietis nezināms), tad ir Ceriņa M. Briede V. (un arī galā Snirde M. (aiz viņas nezināms))	1954		fotogrāfijas, tradīcijas, lauksaimniecība kolhozi	nē

Metadatu pārceļšanas shēma

2023. GADA 23. MARTA DISKUSIJU PREZENTĀCIJAS PIEEJAMAS

[HTTPS://DOM.LNDB.LV/DATA/OBJ/1282527.HTML](https://dom.lnldb.lv/data/obj/1282527.html)

Paldies par uzmanību!

TALSU GALVENĀ BIBLIOTĒKA